

Boj zoper lažnivost.

Spisal
Anton Kržič.

(Ponatis iz Angelčka)

V Ljubljani, 1903.

Izdalo Katol. društvo detoljubov.
Tisk Katoliške Tiskarne.

Boj zoper lažnivost.

1. Junaštvo.

Vsak boj zoper katerikoli greh je bolj ali manj težak in nevaren. Boj zoper laž pa še posebej; in sicer je zlasti iz dveh vzrokov tako zelo nadležen ta boj. Za laž je namreč zelo velikokrat vabljava priložnost, izkušnjava zelo mnogoštevilna. Sedaj se ti zdi, da bi z nobeno rečjo ne mogel tako lahko in na tihem poravnati kake jako nadležne zadrege, kakor z lažjo. Drugikrat se ti zopet vidi, da svojih tovarišev in prijateljev ne bi mogel nikakor drugače boljše kratkočasiti kakor z lažjo. Ali pa je kateri izmed njih v jako neljubi zadregi; brž ti pride na misel, kaj pa, ko bi ga z lažjo iz-

rezal? Se celo s to ostudno izkušnjavo te bo morda motil satan, da bi se z lažjo maščeval zoper svojega bližnjika, če si mu kaj nevoščljiv ali sovražen. Enake izkušnjave motijo človeka vse življenje; nevarne so celó najboljším ljudem.

In vendar se ne smemo zlagati, ko bi z lažjo mogli še toliko koristiti, ko bi celo mogli z lažjo rešiti vse duše iz vic.

Drugič je pa boj zoper laž tudi zato tako silovit, ker je izkušnja včasih zeló velika, in resnico obstati zeló težko. Za zmago v dolgotrajnem in hudem boju pa ni nobena reč tako potrebna in odločilna kakor vztrajno junaštvo. Tudi za vas, mladi čitatelji, bo treba junaškega poguma, če imate res trdno voljo, da se nikdar ne boste lagali. Zato vam v večje utrjenje vašega dobrega sklepa pridenem še ganljivo dogodbo o dveh junakih, ki sta bila pripravljena raje umreti nego lagati.

Angleška barka je odplula iz Liverpula proti Ameriki. Četrty dan po odhodu zapazijo

med zaboji in raznim blagom skritega dečka. Deček ni imel ne očeta ne matere, ne sestre, ne brata, nikakoršnega prijatelja in variha. Nihče ni poznal devetletnega otroka, ki je bil jako slabo oblečen, sicer pa poštenega, nedolžnega obraza.

Privedejo ga k poveljniku barke. Ta ga ostro ogovori: „Kako si se predrznil skrivaj se splaziti na barko?“

„Moj očem so me sem privedli“, odgovori boječi deček, „ker pravijo, da me ne morejo več prerediti, pa tudi denarja nimajo za pot do Halifaksa, kjer stanujejo moja teta.“

Poveljnik pa noče verjeti, ker je bil že premnogokrat nalagan. Dan za dnevom ga poprašuje, odkod in kaj da je; a deček zmiraj enako odgovarja, ne več ne manj. Slednjič se poveljnik naveliča, zgrabi dečka za vrat, ga nerahlo strese ter pravi, da ga bo na jadrnik obesil, ako v desetih minutah ne pové resnice. Ubogi otrok brez prijatelja in zagovornika trepeta pred ostrim poveljnikom. Veliko ljudi se zbere okrog nju. Poveljnik drži uro v roki in šteje minute. Deček postaja bled, vendar drži glavo po konci. Solzé mu zalijejo oči. Osem minut je že minulo.

„Še dve minuti ti je živeti“, zagrozi poveljnik. „Govôri resnico in reši si življenje, mladič!“

„Ali smem moliti?“ vpraša otrok in milo pogleda v zarjaveli obraz trdosrčnemu možu. Poveljnik prikima, a ne reče nobene besede.

Pobožni deček poklekne, sklene roke, povzdigne oči proti nebesom ter moli očenaš

in češčenamarijo, potlej pa še pristavi: „Pre-
ljuba nebeška Mati, vzemi me k sebi
v nebesa. Pripravljen sem umreti,
lagati pa ne morem!“

Vseh oči so bile vanj obrnjene, od raznih
strani so se čuli vzdih; celó poveljnik je bil
ginjen. In komu bi se tak ne prikupil? Ubogi,
zapuščeni deček je pripravljen umreti za res-
nico! Umreti more; lagati se — nik-
dar ne! Bog mu je poplačal. To se vé, da
se mu nič žalega zgodilo, še veliko prijateljev
si je pridobil, od vseh strani so ga z darovi
obsipali.

Čujte še enko vzpodbudno do-
godbo o nekem vrlem Tirolcu, ki
se je dal raje vstreliti, kakor pa bi se
zlagal.

Minulo je že 127 let od takrat, ko so
na Tirolskem v smrt obsodili neko deklino,
ker je kradla in celo umorila nekoga. Kakor
vselej ob taki priliki, je bilo tudi takrat na
morišču veliko radovednih gledalcev. Med
njimi je bil tudi mož poštenjak, po imenu
Peter Majer. Ko pride domov in se preobleče,
sede k peči na klop, pokliče k sebi svojega
malega sinčka Peterčka ter mu pripoveduje,
kaj se je danes strašnega zgodilo, kako so
odsekali glavo neki nesrečni deklini zato, ker
je kradla in celo umorila nekega človeka.
Potlej pa pristavi z resnobnim glasom: „Pa
li veš, Peterček, kako je tako daleč zabredlo
to dekle? Čakaj, ti jaz povem. Zato je ta

mlada zlobnica tako strašno zabredla, ker se je zmiraj lagala in se ni hotela poboljšati. Kdor se laže, je kmalu pripravljen tudi za tatvino; kdor pa krade, ta pride lahko celo do moritve. Zapomni si to!“ Nato ga prime za roko in pelje pred razpelo, ki je viselo na steni, ter pravi: „Obljubi Temu-le tu gori in meni, dečko, da se ne boš nikdar lagal, prav nikdar!“ — Peterček odgovori: „Da, oče, obljubim, nikoli se nočem zlagati, prav nikoli!“

Blagi Peterček je vrlo dobro izpolnjeval svojo obljubo, čeravno je bilo včasih jako težko. Posebno huda poskušnja je bila v zadnji francoski vojski v začetku ravnokar minolega stoletja, o kateri tudi še naši stari ljudje vedó pripovedovati marsikaj zanimivega.

Ko je bil Peterček odrastel, je bil namreč neustrašen junak in se je boril na čelu svojih vrlih tovarišev zoper tujce za domovino in svojega ljubljenega cesarja Franca. Ko je bilo že vse zgubljeno, je le še ponovil napad, čeravno so bili Francozi izdali povelje, da morajo vsi Tirolci odložiti orožje.

Uklenejo ga torej in odvedejo v Bolzan (Bozen) v ječo ter ga obsodijo v smrt.

Ko to izvé njegova blaga žena, hiti v velikem strahu v Bolzan, in si vse prizadene, da bi izprosila možu pomiloščenje. Obrne se najprej do poveljnikove žene, ki je znala nemški, in jo za božjo voljo prosi, naj se usmili ubogih otročičev, saj gospa pač zna presoditi in ceniti grozovito izgubo itd.

Res so prošnje toliko izdale, da se je ustavila smrtna obsodba in na novo pričela preiskava. Ob tej priliki se je svetovalo vrlemu Tirolcu, naj le reče, da ni še vedel za prepoved in se zato še dalje bojeval. Že je bilo napisano oproščenje in drugega nič, kakor še podpisal bi bil ono izjavo, da ni vedel za prepoved, in vesel bi bil hitel domov. Hud dušni boj je nastal za blagega moža. Jokali so otroci in žena, prosila ga je poveljnikova gospa, prigovarjal mu poveljnik. A vrli Peter ostane nepremagljiv in odgovarja junaško: „Jaz sem katoličan in se ne lažem. Nikdar nikoli si ne bom z lažjo odkupljal življenja. Bral sem tisti papir, a se nisem zmenil zanj in se dalje boril. Tó je resnica in pri tem ostanem!“ Nato je bil vnovič obsojen in umorjen 20. februarja 1810.

Pred tremi leti so temu značajnemu junaku Tirolci postavili krasen kamenit spomenik na trgu pred cerkvijo v Bolzanu; zgorej se vidi Jezus na križu, nekoliko nižje pa Peter Majer, ki se med svojci brani laži ter si tako nakoplje smrtno obsodbo. Vi pa, mladi čitatelji, postavite mu spomenik v svojem srcu z dobrim sklepom, ki bodi še trdnejši nego kamen: „Ne, lagati se pa res nočem nikoli, nikdar!“

2. Laž je protinaravna.

Laž je protinaravna, se pravi, da vsak človek bi moral resnico govoriti

že zato, ker je človek. Kakor vsak ptiček v naravi poje svojo prirojeno pesmico: škrjanček visoko v zraku žvrgoli, kukavica se na veji guglje in kuka, ščinkovec ščinka v zelenem bukovju itd.; tako bi moral vsak človek po svoji naravi govoriti le resnico. Njegova duša je ustvarjena po božji podobi, Bog pa je večna resnica, torej bi morala duša tako vladati človeški jezik, da bi vselej govoril le resnico.

Pa kakor ptičar preuči nekatere ptiče, da se naučijo tudi tujih glasov in pesmic, tako se dajo tudi mnogi ljudje preučiti, da proti svoji naravi govoré — laž!

Prvi, ki je človeka učil takih protinaravnih glasov, je bil sam satan iz pekla. Ko je Eva začula prvo laž, se je zavzela. To je bilo zanjo kaj nenavadnega; ušesa so jo zbolela in brž je satanu zavrnila lažnjivo govorico. A žal, da Eva ni vztrajala pri svoji trditvi, da je v prvi vojski, ko sta se udarili resnica in laž, premagala — laž! In od takrat ima satan toliko zaupanje na to svojo sabljico — grdo laž, da

je celó ljudi naučil, da mu pomagajo širiti kraljestvo laži. Zato pravi sam Jezus o njem, da je oče laži, in vsi lažniki in vse lažnivke — to še izrečno pristavi, so satanovi otroci!

In s tem je še posebej dokazano, da je laž protinaravna, zakaj po svojem ustvarjenju je človek — otrok Božji, ne pa satanov! Tak bi moral tudi vselej ostati, ne pa se preleviti v najgršo spako, v tako ostudno potvoro!

Da je laž protinaravna, nam kažejo nedolžni otroci. Dokler so otroci še neizprijeni, popolnoma nedolžni, govoré le vedno golo resnico, in že marsikaterega lažnika so pripravili taki preprosti otroci v veliko zadrego, ko so v svoji prirojeni preprostosti odkrili resnico, razkrinkali laž ... Ko bi pa laž res ne bila protinaravna, zakaj pa takemu nedolžnemu otroku rdečica tako zeló oblije vse obličje, ko izpregovarja prve laži, zakaj je tako zeló zbeگان?

Posebno pa to resnico, da je laž protinaravna, spoznamo še iz tega, ker se je laž studila že boljšim poga-

nom, ki so se po natornih postavah, po svoji vesti, trudili za pošteno življenje.

Da se je res laž zelo studila boljším paganom, to nam izpričujejo njihovi modrijani. Plutarh piše: „Laž je pregreha sužnjikov in vsi ljudje naj bi jo sovražili!“ — Isti Plutarh pripoveduje o starih Perzijanih, da dve reči zametavajo kot najostudnejši; prva je: lagati se, druga pa: dolgove delati; to poslednje pa zlasti zato, ker človek, ki je zadolžen, misli, da se mora lagati. Zato lahko rečemo, da sta se Perzijanom dve reči zdeli nagnusni: prvič laž, in drugič zopet laž.

Aristotel, zelo čislan modrijan iz starih časov, pa pravi: „Ljudij, kateri niso odkriti in preprosti, marveč pripravljeni za laž in goljufijo, se je treba bolj ogibati kakor gadov.“

Z grškega otoka Kiosa je prišel neki starček v mesto Lacedémon, da bi tam govoril. Ni pa hotel, da bi ga imeli poslušalci za starca; zato si je dal pobarvati svoje bele lasé. Ta zvijača se je pa opazila, in komaj je dokončal svoj govor, kar se vzdigne odkritosrčen mož, Arhidámnos po imenu, in reče: „Kako moremo verjeti temu možu? Kaj pa nam more povedati dobrega, če ne nosi laži le v srcu, marveč celo na glavi!“

Tako gnusna se je torej zdela laž že paganom, — kako gnusna se mora zdeti šele nam katoliškim kristjanom!

Ako je hotel Jezus zaznamovati kakega človeka kot posebno slabega, je rekel, da je tak kakor pogan ali očiten grešnik. Glej, ti bi bil pa še slabši nego pogan, ko bi se pridružil — grdim lažnikom!

3. Laž je zeló grda reč.

V neki vasi so imeli v zvoniku jako čudno uro, ki je drugače kazala in drugače bila. Vse se je smejalo tej norčavi uri. Najprej so se jezili nanjo domačini in jo zaničljivo imenovali: občinsko lažnivko. Potlej se je pa čudna slava te lažnive ure hitro raznesla na vse strani v devete vasi in še dalje. Kamor je kdo prišel iz one vasi, so ga začeli zbadati in porogljivo vpraševati, je li to res, da imajo tako in tako uro . . .

Glejte, še ura ni zanič in je le v posmeh ljudem, ako se laže, kako bi človek-lažnik mogel biti kaj prida!? — Ne le ura, marveč vsa vas je prišla radi nje ob dobro ime, kako bi si pač človek, ki se laže, mogel še ohraniti dobro ime in zaupanje? Pa saj to dokazujete dovolj jasno in glasno vi sami, dokler opazujete laž — pri drugih. S prstom kažete za takim in mu zasmeh-

ljivo kličete: „Lažnik, lažnik — fej te bodi!“ In če vam pripoveduje tudi kaj resničnega, pravite: „Kdo mu bo verjel, — ta se laže!“ Pa še dalje greste v svoji obsodbi. Ako ga vam začne kdo hvaliti zarad njegovih drugih lepih lastnosti, se takoj razkoračite in kar nobene pohvale ne dopustite, češ, ali to človeče boste hvalili; nič ni vredno, — lažnivo je!

Tako pošteno in korenito ste obsodili lažnika! Pa ste jako čudni vi, mladi sodniki! Čeravno ste tako navdušeno izmivali grdo laž pri drugih, vendar greste, pa lažete — sami! Ali je to pošteno? Že sami ste se obsodili, še predno ste storili hudobijo; potlej pa še pričakujete, da bi vas kdo spoštoval? Ne boš, Jaka! Kakor ste vi obsodili druge, tako bodo drugi vas, ako je vaš jezik res tak, kakor kazalo na oni vaški uri, o kateri sem vam pravil poprej-le.

Tej človeški obsodbi naj pridenem še trojno božjo obsodbo iz sv. pisma, kakor je razlagal „Angelček“ že prvo leto (1887).

Z lažjo se lažnik korak za korakom oddaljuje od Boga, ki je neskončna resnica in neskončna lepota, ter se približuje satanu, ki je tako ostuden in grd, da si nič gršega niti misliti ne morete. Ko nam je ljubi Jezus hotel nekoliko opisati tega grduna v peklu, katero lastnost njegovo nam je posebno povdarjal? Imenuje ga kar naravnost lažnika, in sicer takega lažnika, ki ga je sama laž, češ, da „iz svojega govori“, kadar laže. Imenuje ga pa tudi „očeta (pričetnika) laži“, ker ta je bil prvi na zemlji, ki se je lagal. Pa kako se je zlagal? Laž ni bila lahka reč za satana, ki je bil zgolj duh; moral si je poprej jezik izposoditi od katere telesne stvari. In kje si ga je izposodil? Strah in groza! — kača, najostudnejša žival, je satanu posodila jezik: prvo laž na zemlji je izrekel — kačji jezik, hudobni duh si jo je bil pa izmislil. Mladi lažnik, ali te ni nič sram, nič strah?

Druga sodba o laži se glasi v svetem pismu tako-le: „Lažnive ustnice so Gospodu gnusoba!“ Oj,

mali lažnik, ali se ti te svete besede ne zdijo še dovelj krepke in ostre? Kako pa, hočeš, da naj ti Bog popiše tvoje grde ustnice? Kaj naj ti pa še reče, če ti to ne zadostuje!? Ko bi bila tvoja usta vsa ranjena, krvava, od raka razjedena ... Bogu neskončno dobrotljivemu bi se smilil; a ker so lažniiva, se gnusijo Najsvetejšemu!!

Tretja sodba sv. pisma o laži je pa potrdilo one sodbe, s katero ste že vi sami obsodili laž. Laž namreč otemni in ogrdi še to dobro, kar ima sicer lažnik na sebi. Najlepše lastnosti in čednosti nimajo prave cene, če se jim pridruži grda laž. Zato pravi sv. pismo: „Grd madež je laž na človeku!“ Res, tako grd je ta madež, da zamaže še drugo dušno lepoto. Naj bi bil lažnik sicer še tako hvalevreden, vendar si ga ne upa nihče odkritosrčno pohvaliti, marveč vedno se pomilovalno pristavlja: „Ko bi se le ne lagal!“

Če hočete torej, da bode res krasno ostalo svetišče vašega srca, trdo zapirajte vrata pred vsako lažjo!

4. Laž je greh.

Ko je bil sv. Andrej Avelinski († 1608.) še pravdnik, se mu je primerilo nekega dne, da je izrekel neresnico, ko je jako vneto zagovarjal svojega prijatelja. Zvečer je po svoji navadi bral v sv. pismu; kar pride do besedi: „Usta, katera govoré laž, umoré dušo.“ Te svete besede mu zadoné kakor sodne trombe glas v srce. Ves preplašen vzdihne: „Oh, drznil sem se žaliti Boga, da bi ustregel prijatelju!“ Vso noč je bridko objokoval svoj greh in zjutraj je precej hitel k svojemu spovedniku, da je dobil odvezo in dušni mir. In da bi se mu zopet ne pripetilo kaj enakega, je popustil to nevarno službo.

Torej zopet povzamem besede, s katerimi sem končal zadnji opomin: „Trdo zapirajte vrata pred vsako lažjo!“ To pa še prav posebno zato, ker „usta, katera lažejo, umoré dušo“, ker laž je — ostuden greh!

To je sicer res, da je laž v obče le odpustljivi greh, a večkrat je pa vendar le smrtni greh, ali vsaj privede do smrtnih grehov, in ravno zato priča o njem sv. pismo, da „umori dušo!“

A, mladi čitatelj, nikar se ne tolaži s tem, da je laž le — mali greh.

Odpriva katekizem in poglejva, kaj pravi o malih grehih. Ni mi prilike, da bi ti tu obširno razlagal vse točke, marveč opozorim te samo na prvo in zadnjo: „Tudi malih grehov se skrbno ogibajmo, *a)* ker tudi oni žalijo Boga, *b)* ker nas sčasoma pripeljejo v smrtne grehe.“

a) Premisli vendar, kako strašna reč je to, če kdo vedoma, s preudarkom stori mali greh, — nalašč žalijo Boga, neskončno svetega in veličastnega! Pa malo je grehov, da bi se delali tako s preudarkom, kakor laž. Lažnik že naprej vse natanko preračuna, celó besede sestavi, kako se bo zlagal. Ali ni to toliko, kakor da bi povzdignil oči proti nebu in bi začel drzno nagovarjati Boga samega: „Vem, da sovražiš laž, — vem, da te bom zdajle razžalil: a vendar se zlažem; saj me ne boš zato pahnil v pekel.“ Kolika predrznost, kolika zlobnost!

Razžaljenje se namreč ravna po tem, kdo je razžaljen. Čim višja in imenitnejša je oseba, katero kdo razžali, tem hujše je razžaljenje. Ako

n. pr. razžališ svojega tovariša in vrstnika, ali pa koga, ki je še nižji od tebe, to ni tako strašna reč, in se z lahkim *potom zopet poravna in pobota. Ako pa bi se drznil razžaliti kako višjo osebo, morda celo cesarja, bi ti tako razžaljenje nakopalo veliko kazen; nič kaj bi ti ne pomagal izgovor: „Saj ga nisem mislil razžaliti hudo, ampak le kaj malega.“ Po pravici bi se ti odgovorilo: „Zlobnež, ali ne izprevidiš, kolika je tvoja predrznost, da si upaš žaliti celo najvišjo osebo! Cesarja je treba častiti, ne pa žaliti, — tudi v najmanjši reči ne!“ Sedaj pa pomisli, kako predrzen hudobnež si, če se lotiš Boga samega ter vedoma, s premislekom in nalašč razžališ Kralja vseh kraljev, Gospoda nebes in zemlje, bodisi tudi v najmanjši reči!

b) Malih grehov se moramo pa še posebej zato varovati, ker lahko zapeljejo v velike. Kdor se boji, da bi ne padel v prepad, mora zmiraj hoditi nekoliko metrov proč od prepada. In zopet ni lahko najti odpustljivega greha, ki bi tako lahko zapeljal človeka v

smrtne grehe, kakor ravno laž. Le pomisli: že laž sama je smrtni greh, ako je združena z veliko zlobnostjo, ako se n. pr. kdo laže v svetih, božjih rečeh, ali če sicer obču no škoduje bližnjiku.

Laž pa zavede lahko še v mnoge druge grehe, ki so zelo veliki ali pa se smejo celo prištevati največjim grehom: obrekovanje — goljufijo — krivo prisego — božji rop!! Saj ne more obrekovati, kdor nima navade lagati, — saj ne zna goljufati, kdor ne zna lagati; saj po krivem priseči more le lažnik; saj pri spovedi vedoma zamolčati smrtni greh — zna edino le lažnik! I, saj bi brez laži še ne imeli niti — izvirnega greha!

Sedaj izprevidite, kako po pravici govori sveto pismo: „Usta, katera lažejo, umoré dušo!“ Glej vendar vsak izmed vas, da ne bo imel takih lažnivih — dušomornih ust!

5. Nasledki laži.

Že sem resno mislil na to, da bi vam laž pokazal tudi na sliki. Že sem

bil pri nekem mojstru slikarju in sem ga prosil, naj bi mi naslikal „laž“ in sicer v podobi zastavice ali „rebusa.“ Rekel sem mu, da naj jo naslika po svoji bistri glavici in risarski učenosti tako, kakor vé in zná; samo to sem mu še posebej nasvetoval, da naj ji naredi prav kratke noge, češ, na kratkih nogah jo bodo takoj spoznali moji čitateljčki, naj bo sicer še tako grda spaka, saj je vsem znan pregovor: „Laž ima kratke noge.“

Pa me gospod umetnik ni uslišal. Ne vem, zakaj ne; morda se mu je laž zdela tako grda, da ni mogel najti pri nobeni živi stvari, ki hodi po nogah, primernega „portreta“. Torej si moram pomagati brez slike in vam kar z besedo nekoliko opisati to grdo pokveko z malimi nožicami.

Pa zakaj trdim s pregovorom, da ima laž kratke noge?

Kdor ima kratke noge, počasi hodi. Kdor pa počasi hodi: *a)* ne more bežati, ter ga lahko ujamejo in kaznujejo; *b)* ne more daleč priti.

a) Sicer so lažniki v obče jako zviti in prekanjeni ljudje; vendar dolgo se pa laž le ne dá prikrivati. Večkrat se lažnik sam tako zareče, da se ujame v lastne zanjke. In kaj mu je pomagala laž? Prva, jako občutljiva kazen, ki si jo nakoplje lažnik, je v tem, da pride ob vse zaupanje pri ljudeh, da mu tudi takrat ne verjamejo, kadar govori resnico.

Saj vam je znana zgodbica o Janezku, ki je pasel ovce, pa se je hotel norčevati s kmeti. Ves obupen je klical: „Volk, volk, pomagajte!“ Dobri kmetje so prišli na pomoč z raznim orodjem, da bi nagnali volka. Ker pa volka nikjer ni bilo, so se zopet povrnili na svoje delo. Zviti Janezek se jim je pa v pest smejal. Tako razposajen je bil še drugič in tretjič. A ko je pa volk res prišel, je Janezek zastonj klical na pomoč; nikogar ni bilo blizo, ker so mislili vsi, da se zopet norčuje in laže. Volk pa je raztrgal ovce in njega.

Mnogokrat hoče lažnik z lažjo popraviti svojo napako, pa jo le še poslabša; mesto enega greha ima dva. Najpametnejše je, da oni, kateri je kaj zagrešil, kar odkritosrčno spozná svojo napako. Vsak moder človek mu jo bo rajše odpustil, ali pa vsaj veliko mi-

lejše kaznoval, kakor pa če bi jo bil z lažjo skrival in tajil. Večkrat pa tudi Bog sam občutno kaznuje lažnika.

V zgodbah sv. pisma se boste učili (če se že niste) o nekem hlapcu, Gieciju, ki je bil kaznovan s strašno gobovo boleznijo zato, ker se je bil zlagal. Oh, kako je imela ta laž kratke nožice! (Ako imaš pri rokah knjigo, beri v Zgodbah stare zaveze 67. zgodbo.) — Še strašnejša kazen je zadela moža Ananija in njegovo ženo Safiro, ki sta se bila zlagala prvemu papežu, sv. Petru. O tej laži pa lahko rečem, da celo nič nog ni imela: Ananija se je zlagal in komaj ga je utegnili sv. Peter še pošteno okregati, takoj je padel na tla in pri tej priči umrl! Čez tri ure pride še njegova žena k sv. Petru — se zlaže — apostol je ostro posvari — lažnica se zgrudi na tla in izdihne dušo. (Natančneje je to opisano v 84. zgodbi nove zaveze.)

Iz življenja krivoverca Kalvina se pripoveduje to-le: Ko so ga silili njegovi privrženci, naj vendar svoj nauk potrdi tudi s kakim čudežem, jim je slednjič obljubil, da bo določen dan obudil mrtveca. Vedel pa je, da kaj takega ne more storiti, zato si hoče pomagati z grdo goljufijo in zapové zdravemu človeku, naj se dela, kakor bi bil mrtev, in ko mu bo dal znamenje, naj zopet vstane. Kakor dogovorjeno, tako je bilo tudi storjeno. Calvin opravi dogovorjene „ceremonije“, toda mrlič ne vstane; Gospod ga je za tako ostudno potuho in laž kaznoval z naglo smrtjo.

b) Laž ima pa tudi zato kratke noge, ker človeka močno ovira na poti do časne in večne sreče.

Že do svetne sreče težko dospe lažnik, čigar lažnivost je obče znana; takemu ne zaupajo boljših služb, zlasti tam ne, kjer se v denarnih rečeh zahteva zanesljiva zvestoba.

Rimski cesar Trajan je bil v vojski premagal tracijskega kralja in je s seboj vzel njegovega sina. Ker je deček kazal lepe lastnosti, je sklenil Trajan, da si ga bo določil za naslednika. — Nekega dne se je posinovljeni princ sprehajal po cesarskem vrtu in trgjal sadje. Trajan zapazi to in, da bi izkušal dečka, ga vpraša, ko se je vrnil v palačo: „Kje pa si bil?“ V zadregi odvrne deček: „V šoli.“ — Hudo vžaljen radi te drzne laži reče cesar: „Sklenil sem bil, da te povzdignem na cesarski prestol; kot lažnik pa nisi vreden cesarstva!“ — Ali je bila draga ta laž, kaj ne!?

Pa tudi na poti proti nebesom je laž velika opovira. To že lahko izpoznate iz vsega tega, kar sem vam že do sedaj povedal o laži. Pristavim le še to-le: Vsak greh kolikor toliko poslabša naše srce, kakor ga nasprotno zboljša vsaka čednost. Laž pa še posebno poslabša vsega človeka, pokvari

ves njegov značaj; kdor je laži vaje, se ne more imenovati poštenjak. Kdor ne loči resnice od laži, tudi ne bo ločil svojega od tujega. Mlad lažnik — star tat! Kdor laže, ta krade. Pa s tem je povedana le ena pot do hudobije; a laž ih pozná še več drugih.

Kar sem ti zdaj povedal o laži, upam, te bo, mladi čitatelj, zopet močno potrdilo v sklepu: „Ne, lažnik pa res ne bom! Nikoli — nikdar!“

6. Razne vrste laži.

Ako hočemo uspešno napasti in premagati sovražnika, ga moramo dobro poznati, zasledovati način njegovega vojskovanja, njegove zvijače itd. Napovedali smo porazni boj naši dušni sovražnici — nadležni laži; pogledjmo torej natančneje, kakšno vojsko ima.

Vsa vojska kraljice-laži, ki nas raznovrstno napada, je razdeljena v dva tabora; enemu zapoveduje laž z besedo, drugemu laž v dejanju, ki se zove tudi hlimba ali hinavščina. Z besedo laže, kdor drugače

govori, nego misli; v dejanju pa laže, kdor drugače dela, kakor pa misli ali govori. Večjidel delujeta ta dva oddelka vsak sam za-se, včasih pa napadata tudi skupno, pa tudi sicer se bistveno ne ločita drug od drugega, ker lažniva sta močno oba enako. Zato se tukaj ne bomo dalje ozirali na ta razloček, marveč si rajše oglejmo razne laži po stopinji zlobnosti in hudobije.

Po načinu in vzroku, — kako in zakaj se lažejo lažniki, bi se dalo nekako tako-le razdeliti. Lažejo se: 1. za šalo ali kratek čas; 2. da bi bližnjiku pomagali ali koristili — laž na uslugo; 3. da bi se sami izmuzali iz kake zadrege — laž v sili; 4. da bi škodovali drugim — laž v škodo; škodovali zlasti na dvojno stran: *a)* z goljufijo in *b)* z obrekovanjem; 5. pred sodnijo s krivo prisego; 6. v cerkvi z božjeropno spovedjo.

1. Tudi v šali ali za kratek čas se ne smemo lagati. Brez greha bi bila taka šala le takrat, če se res tako pové, da jo takoj spoznajo za šalo, ker takrat bi tako šaljivo govorjenje ne bilo —

laž. Če pa tak pošten šaljivec opazi, da se mu verjame, naj takoj razdere dozdevno laž s tem, da izjavi: „Saj ni res, bilo je le za šalo.“

Da ni pametno šaliti se tudi s takimi rečmi, ki so laži močno podobne, čeravno še niso prava laž, razvidimo iz te-le dogodbe:

Sv. Tomaža so nekoč tovariši dražili rekoč: „Poglej, poglej, kako velik vol leti po zraku!“ Tomaž se radovedno ozre in vpraša: „Kje, kje?“ Tovariši se zabavljivo posmehujejo, češ, da vol pač ne more letati. A svetnik jih zavrne rekoč: „Poprej bi mogel verjeti, da leta vol po zraku, kakor da se kristjan laže!“

2. Tudi iz ljubezni do bližnjika, da bi mu pomagali v katerikoli zadregi, se ne smemo lagati, zakaj nikdar ni dovoljeno rabiti slabih in prepovedanih pomočkov v dosego dobrih del. Kdor hoče svojemu bratu koristiti z lažjo, je podoben onemu čudaku, ki je kradel usnje, da bi črevlje napravljal bosim siromakom.

3. Posebno težko se je izogibati laži, kadar je človek sam v kaki hudi zadregi, saj vemo, kako je to prema-

galo celó prvaka apostolov in mu provzročilo premnogo vročih solz. Zelo lep in posnemanja vreden je ta-le dogodek, ki bodi vsem priporočen v vestno posnemanje.

Devetletni deček je naredil nekaj napačnega in se je radi tega tako zeló bal svojega očeta, da se je milo jokal. Poslom se je zeló smilil dobri deček in ko so izvedeli, zakaj se tako zeló joka, so mu svetovali, naj si z lažjo pomaga iz zadrege. Deček pa noče o tem nič slišati, marveč odločno zatrjuje: „Boljše je, če sem tepen, kakor da bi se lagal. Naj naredijo oče z menoj kar hočejo, lagal se pa ne bom nikdar več, in ko bi me oče tudi ubili. Zakaj — tako je še pristavil dobri otrok — kako bi se upal stopiti še kdaj pred Mater božjo in jo še kaj prositi, ko bi se lagal.“

4. Lažnike, kateri z lažjo in zvi-jačo oškodujejo druge in sebe okoriščajo, imenujemo goljufe ali tudi sleparje. Slepar se zato imenuje goljuf, ker s svojo kačjo zvijačo tako premoti preprostega človeka, da revež vse drugače vidi, kakor pa je res, da nič več ne spozna prave cene blaga, katero kupuje, res, kakor bi bil slep. Zato ima beseda ‚goljufati‘ isti pomen, kakor ‚preslepiti‘.

Pa ker laž, ki se zove goljufija, prestopi iz osme v sedmo zapoved, in se laž, ki si je pridobila ime obreko-
vanje, premakne za stopinjo naprej, če-
ravno ostane še greh zoper osmo za-
poved, ne bom o teh dveh hudobijah
tukaj več pisal; samo to še pristavim,
da je taka laž vselej smrtni greh, s
katero se izdatno škoduje bližnjiku,
bodisi na dobrem imenu ali premoženju,
in da mora tudi popraviti storjeno
škodo, ako hoče obrekovalec ali goljuf
dobiti odpuščanje pri Bogu.

5. O krivi prisegi si za sedaj le
toliko zapomnite, da je to grozovito
velik greh, ker lažnik, ki po krivem
prisega, celo Boga samega zlorabi ter
zaničuje njegovo neskončno resničnost
in svetost.

6 Kdor pa se laže celo pri spo-
vedi, ima še večji greh, kakor če bi
po krivem prisegal, saj kar grešnik
pripoveduje, je še bolj svečanostno,
kakor da bi pripovedoval pod prisego,
ker takoj v pričetku na pričo pokliče
Boga, Mater božjo in vse svetnike. (O
tem strašnem grehu beri natančneje

svarilo v knjižici „Dobra spoved“ str. 40 id.)

Ali boš morda po vsem tem, ko bereš o laži tako strašne reči, res še misli, da je laž le kaj malega?

7. Vzroki laži.

Toliko hudega smo že slišali o laži, da bi človek vendar mislil: vse po vrsti bo sovražilo tako grdo in ostudno škodljivko. Pa ne; marveč takih, ki se lažejo na različne načine, je tako veliko, da ne vprašujemo več po številu lažnikov, marveč rajše vprašajmo: kje so tisti in koliko jih je, kateri se nikoli ne lažejo. Zlasti bi rad vedel, kje so tisti mladi ljudje, katerim še ni nobena laž oma-dežala mladostnega srca.

Pa kaj je vendar vzrok, da je toliko laži na svetu? Več je takih studentov, kateri izlivajo ta pogubni strup; in dobro bo, da jih natančneje spoznamo, da se tudi sami ne ostrupimo.

Ljubezen do resnice prihaja od Njega, ki se ne more motiti, ne lagati

in ki je rekel: „Jaz sem pot, resnica in življenje.“ Toda sovražnik resnice, oče laži — že veš, kako mu je ime — začne zgodaj sejati slabo seme, posebno če ljudje, ki bi imeli to ubraniti, ne čujejo, marveč spé. In škodljivi plevel raste rajše in hitreje, nego pšenica.

Tu imamo takoj kar tri vzroke laži ob enem: *a)* hudo nagnjenje, *b)* skušnjave hudobnega duha, kateri ljudi bolj zapeljuje k laži, kakor v katerikoli drugi greh, ker ima sam toliko ljubezen do laži; *c)* premajhna skrb vzgojiteljev, da bi strupeno zelišče laži takoj porovali s korenino in zatrli, kakor hitro je zapazijo.

Posebej moram poudarjati prvi vzrok: hudo nagnjenje — strasti človekove. Laž se je zvezala z vsemi; saj mi skoro ne morete imenovati nobene strasti, kateri bi se ne ponujala laž za deklo in postrežnico.

Primerjaj najprej poglobitne strasti.

1. Koliko laži ima na puh v svoji službi! Ni čemurnost se laže, ker se hoče ponašati in izkazovati, češ, kako zná zabavati z izmišljenimi dovtipi in

šalami; pa tudi večkrat zato, ker noče priznati svojih napak in pomanjkljivosti, ter se boji vsakega poniževanja in zaničevanja; sploh zato, ker se hoče svetiti vedno v lepi luči, pa se ne more brez — laži in sleparstva. Častihlepnost se laže, da sebe kaže v lepšem svitu, bližnjika pa črni in ponižuje, ker se ji zdi škodljiv, ko se poganja za višjo čast in službo. Prevzetnost se laže, ker ne vidi rada, da bi bil kdo enako ali pa še bolj čislán; zato si kliče v službo celó obrekovanje. — 2. Lakomnost rada vest obtežava z onimi lažmi in zvijačami, ki izvršujejo vse raznovrstne goljufije in sleparije, katerih je toliko, da napolnjujejo kar polovico katekizmove strani, da se jih učenci kar ustrašijo, češ, kdaj se jih bodo zapomnili vse po vrsti. — 3. Nečistost si pa menda med vsemi — vsaj tako pravijo — še najbolj poskuša pomagati z lažjo in zvijačo, da pred starši in drugimi poštenimi ljudmi zakriva svoje tajne zlobnosti. — 4. Nevoščljivost bi si pač polovico svoje škodoželjnosti

ne mogla nasititi, ko bi si laži ne jemala v službo in postrežbo. — 5. Še požrešnost si dá večkrat postreči z lažjo in goljufijo; to že vedó, žal, celó mali sladkosnedeži! — 6. Kdo bi mogel naštetí vse laži in obrekovanja ali celó krive prisege, katere je že provzročila jeza in sovražnost! — 7. Lenoba pa tudi ni zadnja med onimi, kateri hočejo z lažjo in sleparstvom lepšati svojo ničvrednost.

Tem poglavitnim strastém bi lahko prišteli še nekatere druge slabosti, n. pr. lahkomišljenost, preveliko jezičnost in blebetavost, bojazen in strah pred ljudmi, nesamostojnost in neznačajnost ali nemožatost, in neko mehkužno razvajenost itd.

Iz vsega tega je razvidno, da občna zlobnost in izprijenost slabega srca je vzrok raznih laži, in čim bolj je kdo strasten in sebičen, tem rajše se laže.

Ako si morda tudi, mladi čitatelj, ti med takimi, katere tako preganjam v tej knjižici, da se namreč tudi kdaj zlažeš, pomisli dobro, kaj je vzrok

tvoje laži. Potlej pa odstrani vzrok in zamaši studenec, iz katerega je prihajal ta strup in — laž te bo sama popustila!

8. Prazni izgovori.

Mnogi hočejo svoje laži še opravičevati in lepšati z raznimi izgovori. A taki izgovori, s katerimi se hoče opravičiti laž, so sami lažnivi, torej neopravičeni in prazni.

Oglejmo si nekaj takih izgovorov.

1 „Včasih je človek v javnem življenju primoran, da se zlaže; sicer ne izhaja med svetom v sedanjih časih.“ Ta izgovor je prazen. To je sicer res, da sedaj ljudje veliko lažejo, obrekujejo in goljufajo; a takega pa vendar ne najdeš nobenega, ki bi rad videl, da ga nalažejo, ogoljufajo in obrekujejo drugi. Kar nočeš, da bi drugi tebi storili, tega tudi ti ne delaj drugim. Res je torej le to, da tudi v sedanjih slabih časih si samo resnični in pravični ter povse zanesljivi značaji res pridobijo stalno ljubezen in zaupanje pri ljudeh.

2. „Če je človek storil kaj napačnega in nerodnega ali pa je po nedolžnem prišel v kako zadrego, se more le z lažjo izogniti kazni ali osramočenju.“ Tudi to ni res, da bi nas tajeenje kake napake obvarovalo kazni ali sramote; zakaj ravno odkrito in ponižno spoznanje svoje napake in zmote je najboljši pomoček, s katerim si zopet dobimo dobro ime. Se li še spominjaš, kaj sem ti pravil o tistih kratkih nogah, ki jih ima laž? Ko bi si pa res mogli kdaj kaj pomagati z lažjo, mislimo vendar na Jezusove besede: „Kaj pomaga človeku, če si pridobi ves svet, če pa trpi škodo na svoji duši?“

3. „Kaj pa je to takega, če se katerikrat zlažem; moja laž je pač nedolžna reč, ki nikomur nič ne škoduje?“ Zopet lažniv izgovor! Kako je laž škodljiva, sem razlagal že o drugi priliki. Tukaj le še to na novo zatrdim, da kolikortoliko škoduje vsaka laž, tudi ona, katero prištevaš neškodljivim lažem.

Prvič ne moreš vselej naprej vedeti, koliko vtegne škodovati tvoja laž.

Nekega mladega človeka je na razpotju srečal jezdec, kateremu se je jako mudilo, kakor je bilo videti, ter ga vpraša: „Katera pot drži v I. ?“ Mladenič mu pa nalašč pokaže napačno, in ko je tujec urno odjahal, se zasmije in reče: „Ta bo pa zijal, ko pride v čisto drugi kraj!“ Pa kaj se zgodi? Oni jezdec je bil poklican, da naj brž prihiti k svojemu očetu, ki je bil nagloma zbolel na potovanju. Oče je imel nekaj jako imenitnega povedati svojemu sinu. Zavoljo laži onega mladeniča je pa prišel sin že prepozno — ko oče ni mogel več govoriti. Ko bi bil mogel oče še razodeti sinu ono skrivnost, bi ga bil rešil velike neugodnosti, ki ga je pozneje zadela.

Drugič daješ pohujšanje, ako drugi opazijo tvojo lažnivost; pohujšanje pa se ti ne bo zdelo tako majhna reč, ako pomisliš, kaj je Jezus govoril „o mlin-skem kamenu“.

Tretjič pa vsaka laž škoduje tvoji duši, ker je greh in manjša milost božjo ter ti polagoma spridi vso plemenitost tvojega značaja, kakor se je to dokazovalo o drugi priliki.

4. „Če se ne lažem, pa mi kupčija ne steče, ni dobička“, pristavi hudo-mušno prodajalec. Tudi ta ne bo obveljala. Laž pri kupčiji je goljufija. Kar pa si prigoljufal, ni tvoje, to je

tuje blago, katero si dolžan povrniti, ako se hočeš zveličati. Če torej kdo prigoljufano imenuje dobiček, potlej je pač častitati tatovom in roparjem, ki spravljajo tako lepe dobičke. Laž ima pa, kakor drugod, tudi pri kupčiji — kratke noge. Prej ali slej pride sleparija na dan, in kar je prej laž pridobila, to in še več odnese sedaj zgubljeni „kredit“.

Torej kar pri miru pusti take in enake izgovore, pa poslovi se za vselej od vsake laži!

9. Lepota resnice.

Luč se nam še posebno priljubi takrat, ko smo več časa imeli temo. Lepota resničnosti se nam bo tudi tem lepša zdela sedaj, ko smo natančneje opazovali njeno nasprotje — grdobo črne lažnivosti.

Resnica se večkrat imenuje med ljudmi tudi pravica; resnico ali pravico govoriti ali trditi, jim je isto. To je pa v veliko pohvalo resnicoljubju. Kakor se namreč pravičnost prišteva

poglavitnim ali kardinalnim čednostim, prav tako se sme reči tudi o resnicoljubnosti, da je nekakšno poglavitna čednost slehernega kristijana, in da si nikakor ne moremo misliti pravega poštenjaka brez te čednosti — brez resnicoljubnosti. In to nam tudi zado-
stno potrjuje zgodovina in izkušnja.

Poglejte v stari zavezi poštenjaka Eleazarja. — Poganski poglavar mu je zapovedal, da mora jesti svinjsko meso, kar mu je pa prepovedovala njegova judovska vera. Ker ni hotel, je bil obsojen v mučeniško smrt. Prijatelji, kakoršnih si je bil mnogo pridobil tudi med pogani, so mu nujno prigovarjali, naj si dá prinesiti tako meso, kakoršno sme jesti, in naj se dela, kakor bi jedel svinjsko meso, pa bo prost. Toda častitljivi 90letni starček se bolj boji laži in hinavščine nego smrti. „Brez strahu“ — pravi — „hočem slavno umreti za predrage in presvete postave. Tako se bom po svoji starosti obnesel in mladeničem zapustil junaški zgled!“ In umirajoč mučeniške smrti je še veselo zaklical: „Gospod, ti veš, da to rad trpim, ker se tebe bojim!“ Mislite li, mladi čitatelji, da bi se bil ta blagi starček res tako junaško obnesel, ko ne bi bil v poštenosti utrjen že od mladih nog? Le nikar ne mislite, da bi bil hotel biti na stara leta „mučenik resnice“, ko ne bi bil že od mladih nog ves čas odločen sovražnik laži!

V novi zavezi imamo pa brez števila takih junakov in junakinj, ki so rajši dali svoje življenje v najhujših mukah, kakor da bi se bili pregrešili zoper resnico. Apostoli so brez strahu trdili resnico pred ljudstvom, pred sodniki in mogotci tega sveta, čeravno so vedeli, da si s tem nakopljejo najhujše preganjanje. In slično so vsi drugi milijoni svetih mučencev pravzaprav le zato prelili svojo mučeniško kri, ker se niso hoteli zlagati. Ko bi bili na vprašanje sodnikov, so li kristijani, izrekli le samo besedico „ne“, pa bi bili rešeni ali celó poplačani. A tega niso hoteli storiti, marveč so rajše prestali najhujše muke, kakor pa da bi se bili zlagali, ter so s tem zapustili sijajni zgled, naj bi tudi mi rajše pretrpeli one male neprijetnosti, kakor pa bi se z lažjo kopali iz kake male zadrege, ki je komaj vredna imena.

Izmed milijonov naj omenim le en sam zgled.

Ko je cesar Sevér kristjane preganjal, je bila zatožena tudi sv. Perpetua, da je kristijana, in zaradi tega vržena v ječo. Njen oče je bil še nevernik, vendar je zeló ljubil svojo hčer, zato hiti k nji v ječo ter jo prosi in zelo prigovarja, naj vendar ne reče pri sodnji, da je kristijana, da ne bo umorjena, tako mlada.

V ječi je stal vrč z vodo. Perpetua vpraša očeta: „Kako imenujete to posodo?“ Oče odgovori: „Vrč; zakaj pa vprašaš to?“ Sedaj se vzdigne svetnica ter pravi ponosno in slovesno: „Vrču ne morem dati drugega imena; tako se

tudi jaz ne morem imenovati drugače, kakor to, kar sem — kristijana!“ — Kakor ji je bilo tudi hudo, zapustiti dragega očeta, ljubljeno dete, in zgubiti svoje življenje, vendar se ni hotela zlagati, rajši je umrla mučeniške smrti.

Tudi svetna zgodovina nam priča, kako so resnico čislali od nekdanj vsi vrli poštenjaki. V dokaz nam bodi en zgled iz starodavnih časov, in eden iz novejše dobe.

Cesar Avgust je bil premagal Antoninija in je slovesno obhajal zmagoslavje v Rimu. Mej ujetniki, ki so šli z njim v poveličevanje zmage, je bil tudi egiptovski duhovnik, o katerem se je pripovedovalo kot nekaj posebnega to, da se je bil le enkratsamkrat zlagal v vsem svojem življenju. Rimski senat je celó v sužnjiku tako čislal resnicoljubnost, da ga je oprostil in častil na poseben način ter mu celó postavil spomenik, češ, naj bi še potomcem bil v čisljih spomin resnicoljubnega moža.

Amerikanski prezident Washington je bil še kot majhen deček sekirico dobil v dar. V otročji nevednosti gre ter obeli prelepo očetovo črešnjo, da se je morala posušiti. Oče, ki ni vedel, kdo je naredil to škodo, je bil zeló užaljen in je rekel, da bi raje plačal 60 gld., kakor da se mu je pokvarilo to drevo. Ko pride mali sinček, ga vpraša: „Jurij, kdo je pokvaril drevesce?“ Deček se prestraši, a kmalu se zopet osrči ter naravnost pové: „Oče, lagati se ne morem, jaz sem storil.“ Očeta je tako razveselila ta resnicoljubnost, da ga radostno objame, rekoč: „Tvoja odkritosrčnost in ljubezen do resnice me je obilno

odškodovala za poškodovano drevo; ljubša mi je, kakor tisoč dreves z najboljšim sadjem.“

Ako sv. pismo pravi o laži, da so lažnive ustnice Gospodu gnusoba in da je laž grd madež na človeku, moramo pa nasprotno vzklikniti o resnici: „Kako lepe so ustnice, ki vedno govoré resnico, in kako krasno spričevalo je za človeka to, če se mu more reči, da se še ni nikdar zlagal!“

10. Jezus vzornik resnico-ljubja.

Ko vam že toliko govorim o resnici in laži, si ne morem kaj, da bi vas še posebej ne opozoril na ono presveto, kot solnce čisto Srce, katero je neizmerno ljubilo resnico in neizmerno sovražilo laž, — na resnicoljubno Srce Jezusovo. Ako mu hočemo biti všeč, moramo tudi mi odločno ljubiti resnico in odločno sovražiti vsako laž.

Kako zelo je Jezusovo božje Srce ljubilo resnico in sovražilo laž, to nam je Zveličar raznovrstno dokazal z besedo

in z vsem svojim dejanjem. Svojim najhujšim sovražnikom je rekel: „Kdo izmed vas me bo prepričal greha?“ In da je tukaj med drugimi grehi še posebej mislil na laž, lahko razvidimo iz tega, ker je takoj nato izrekel besede: „Če vam pa govorim resnico, zakaj mi pa ne verjamete?“ Zato je samega sebe kar naravnost imenoval Resnico: „Jaz sem pot in resnica!“, in pred sodnikom je izjavil, da je zato prišel na svet, da bi resnici dajal izpričevanje. Obratno pa je naznanil, kako zelo mu je zoperna in ostudna vsaka laž, s tem, da jo je naravnost imenoval satanov greh, ker je rekel, da je satan lažnik od začetka, da je oče laži in da so njegovi otroci vsi, kateri se lažejo!

Poglejmo na njegovo vedenje! V kako krasni luči nam odseva sveta resnicoljubnost v veličastnem značaju našega Gospoda! Brez vsake najmanjše zvijače, hlimbe ali hinavščine je bilo vse njegovo vedenje in govorjenje, — vedno naravnost, resnično in odkritosrčno: misli, besede in dejanje — vse se je pri njem tako soglasno ujemalo

vselej in povsod! Saj so mu morali to priznati tudi najhujši sovražniki: „Vemo, da si resničen in da ti ni mar za nikogar, ker ne gledaš na osebo ljudi.“

Nikdar ni nikomur obetal kaj takega, česar bi mu ne bil mislil izpolniti; obratno je pa tudi vsakemu kar brez ovinka povedal, kaj ga čaka hudega in težavnega, ako se njemu pridruži. Njegova sodba je bila vsekdar naravnost in pravična brez ozira na osebo. Kjerkoli je opazil kaj dobrega, je priznal in pohvalil, naj je storil prijatelj ali sovražnik, Izraelec ali pogan; kjerkoli pa je videl kaj napačnega ali grešnega, je grajal in obsojal brez ozira na to, je-li grešnik preprost človek ali imeniten oblastnik, — brez strahu, naj mu odkrito posvarjenje nakoplje tudi najhujše sovraštvo, magari tudi smrt! Kako veličastno je n. pr. nastopil v svojem domačem mestecu, Nazaretu! Čeravno je vedel, da ga čaka kamenjanje, ako ne bo po všečnosti govoril svojim domačinom, vendar ni v svojem govoru odstopil niti za las od resnice, kakor jo je poznala njegova vsevednost.

Kako zelo je ljubilo Jezusovo Srce resnico in odkritosrčnost, vidimo tudi iz tega, ker so se mu prvi hip na moč prikupili vsi preprosti, odkritosrčni — vsi resnicoljubni ljud e, nasprotno pa ga vselej užalili lažnivci in hinavci! Saj vam je znano, kako zelo se je razveselil svojejega učenca in apostola, svetega Jerneja ali Natanaela, ko ga je uzrl prvikrat. Že od daleč mu je zaklical častne besede: „Glejte, ta je Izraelec, v katerem ni nobene z v i j a č e!“ Znano je pa tudi, da zaradi nobenega drugega greha ni tako zelo poprijemal farizejcev, kakor zaradi lažnive hinavščine in kačje zvijačnosti.

Končno moram poudarjati tudi to, da je bil v smrt obsojen zato, ker je govoril resnico.

Lahko torej izprevidite, kako se tudi mi prikupimo Jezusu, ako ljubimo resnico, sovražimo pa laž.

11. Pomočki zoper laž.

Ker smo spoznali vso ostudnost, škodljivost in pogubnost grde laži in

lažnivosti, nastane za nas končno še najpotrebnejše vprašanje: kako se izogniti vsake laži?

V to svrho, da bi se ne privadili nobene laži, ali opustili že privajeno, nam dušni voditelji nasvetujejo mnogo sredstev ali pomočkov. Naj vam tu navedem nekaj najimenitnejših.

1. Prvo in najboljše sredstvo je: pridobitev pravega, katoliško-kremenitega značaja. Kdor ima ta vzvišeni ponos, da hoče res biti poštenjak, bo imel tudi toliko moči, da se bo izognil vsake laži in vselej govoril resnico; zakaj kakršno je drevo, tak je tudi sad. Kdor je vsestransko pošten katoličan, mu je le treba usta odpreti, in bo gotovo prav govoril; saj Kristus sam pravi, da iz obilnosti srca usta govoré.

2. Spominjaj se takrat, kadar te napada skušnjava, da bi se zlagal, pričujočnosti in vsevednosti božje. Kaj pomaga, če ljudem skrivaš z lažjo, Bogu pa ne moreš ničesar prikriti. Eleazar je tako lepo zavrnil skušnjavce: „Kaj bi tudi imel od tega, če se umak-

nem človeškim mukam! Roki vsemogočnega vendar ne uidem, ne živ, ne mrtev.“

3. Pomisli, kako zelo si Bogu v š e č, ako si resničen in odkritosrčen. Saj nam v zakramentu sv. pokore le s tem pogojem odpusti, ako odkritosrčno povemo svoje grehe in napake. Tudi že od Adama je Bog zahteval, da naj spozna svojo pregreho, čeravno je sam dobro vedel zanj.

4. Kadar te mika laž, misli na s o d b o. „Za vsako nepotrebno besedo bo treba dajati odgovor“, pravi Jezus, koliko bolj še za vsako lažnivo, torej grešno!

5. Ako nam je katerikrat res težko povedati resnico, si lahko pomagamo s kakim izgovorom. Ako je oni, kateri nas vpaša, nam enak ali pa še nižji mimo nas, mu kar naravnost lahko rečemo: „Kaj tebi mar? Kaj bi bil že tako radoveden? Nočem ti povedati!“ ali kaj sličnega. Drugim, katerim si ne upamo razodeti resnice, lahko rečemo: „To mi ni nič mar; za take reči se ne menim“ i. t. d. Ali kar molčimo ali pa

odgovorimo kaj drugega, kar je res, da se srečno izognemo prvotnemu vprašanju. Ta pomoček se nam posebno lepo kaže v tem - le dvojnem svetniškem zgledu.

Ko je sv. Atanazij bežal pred sovražniki in se odpeljal po Nilu proti egiptovski puščavi, je šla takoj druga ladija za njim z najetimi morilci. Atanazij spozna nevarnost in, ko je bila sovražna barka že blizo, ukaže svojim ljudem, da naj obrnejo in peljejo navzdol. Pregarjalci si nikakor niso mogli misliti, da bi škof bežal na nasprotno stran, ter vprašajo mimovozeče, se je-li Atanazij peljal tja gor po reki? Atanazij odgovori: „Nedavno se je tod-le gor peljal.“ — „Ali je že daleč?“ vprašajo dalje. Atanazij odvrne: „Ni daleč, ne.“ Morilci so še hitreje vozili, misleč, da kmalu zasačijo Atanazija. Svetnik jim je pa tako ubežal v nasprotno stran.

Sv. Tomaž, nadškof v Kanterbury na Angleškem, je moral nekoč tudi bežati pred svojim mogočnim sovražnikom. Kot ubožen menih preoblečen, sedeč na mršavem konju brez uzde in sedla, sreča odposlane pregarjalce, ki ga vprašajo, ni-li on nadškof Kanterbury-ski? Svetnik se nasmehne in reče: „Sodite sami, more li tako potovati nadškof?“ S takim izgovorom se jih je rešil.

6. Sploh pa se privadi molččnosti. Pregovor pravi: „Kdor veliko govori, ali veliko vé, ali pa veliko laže.“

In modri v sv. pismu pravi: „Veliko govoriti ni brez greha; kdor pa kroti svoje ustnice, je prav moder.“

Torej nikar ne govori nepremišljeno, marveč prisvoji si že zgodaj lepo navado, da vselej predno govoriš, nekoliko pomisliš, je-li modro in koristno da poveš to, kar ti je na jeziku. Prelep svèt nam daje v tem oziru sveti Vincencij Fererij: „Z besedami bi morali ravno tako štediti kakor z denarjem. Predno kdo odpre svoj mošnjiček, dobro premisli, ali ima kaj plačati in koliko; tako bi morali tudi predno odpremo svoja usta za govor, dobro premisliti, ali moramo govoriti in koliko moramo.“ Dobro si zapomni tudi nauk modrega Siraha, ki pravi: „Svojim ustom napravi vrata in ključavnice. Raztopi svoje zlato in srebro in iz njega naredi tehtnico za svoje besede, in vari se, da ta jezik kje ne spodleti.“ Da se temu bolj privadiš, izprašuj vsak večer svojo vest o tem, kaj si govoril ves dan; zjutraj pa se oboroži s trdnim sklepom, da hočeš paziti na svoj jezik, kaj bo govoril.

7. Slednjič pa si skušaj pridobiti toliko p o g u m a in j u n a š t v a, da boš pripravljen za resnico tudi kaj pretrpeti, ko bi bilo treba. Saj brez trpljenja itak ni noben človek tukaj na svetu. Bodi pa prepričan, da plemenitejše trpljenje te skoro ne more zadeti, kakor če moraš kaj trpeti zaradi resnice. Tako trpljenje ti bo neskončno resnični in pravični Bog še posebej poplačal, če ne na tem svetu, gotovo pa v večnosti. In na sodni dan se ti ne bo treba bati, ker nisi bil vaje, z lažjo kaj zakrivati, marveč je bilo že na zemlji tvoje pošteno življenje odkrito ljudem.

Za stanovitnost v svojih sklepih čuj še ta-le zgled:

V nekem francoskem mestu je bil mlad vojak, ki je silno želel videti svojo mater, pa ni mogel nikdar dobiti dovoljenja, da bi jo šel obiskat. Njegove želje so čimdalje silnejše. Slednjič sklene pobegniti od vojakov. Ko je bil po noči na straži v trdnjavi, spusti se po vrvi ob zidu v globočino pred trdnjavo, da bi odtod ubežal. Toda vrv se utrga in vojak pade tako nesrečno, da si zlomi nogo. Neka žena, ki je zjutraj zgodaj mimo šla, ga sliši zdihovati, vidi njegovo veliko bedo in naznani straži. Takoj pride poveljnik in vpraša vojaka,

kaj je bil vzrok njegove nesreče. V svoji preprostosti odgovori, da se mu je tako zelo tožilo po materi, da je hotel pobegniti, pa se mu ni posrečilo. Poveljnik, ki bi ga bil rad rešil, mu namigne, naj tega nikar ne pové, zakaj če se izda za ubežnika, bo obešen. Dobri vojak pa odgovori: „Kar Bog hoče, naj se zgodi; a moj župnik in moja mati so mi zmiraj rekli, da se ne smem nikoli lagati, in da je boljše umreti nego lagati.“ Prav tako je govoril tudi pred vojaško sodnijo, ki bi ga bila rada oprostila, a ga je morala po ostri postavi obsoditi v smrt. Z enako vdanostjo, kakor je poprej trdil resnico, je tudi sedaj sprejel smrtno obsodbo in za resnico daroval svoje mlado življenje — vrli junak!

KAZALO.

1. Junaštvo	1
2. Laž je protinaravna	6
3. Laž je zelo grda reč	10
4. Laž je greh	14
5. Nasledki laži	17
6. Razne vrste laži	22
7. Vzroki laži	27
8. Prazni izgovori	31
9. Lepota resnice	34
10. Jezus vzornik resnicoljubja	38
11. Pomočki zoper laž	51

NARODNA IN UNIVERZITETNA
KNJILNICA

00000487404